

Kasım 2018

#6

Aylık Enerji Bülteni

30/11/2018

Can Hakyemez | hakyemez@tskb.com.tr

TSKB Ekonomik Araştırmalar

Aylık Enerji Bülteni

Kasım 2018

#6

Can Hakyemez | hakyemez@tskb.com.tr

TSKB Ekonomik Araştırmalar

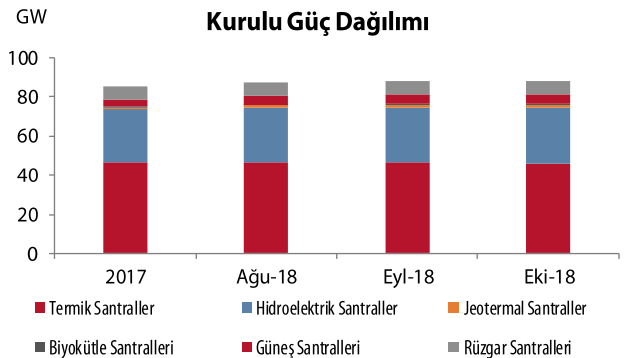
Rus doğal gazını Karadeniz üzerinden Türkiye ve ardından Avrupa'ya ulaştıracak olan TürkAkım Doğal Gaz Boru Hattı'nın deniz bölümü tamamlandı

İstanbul'da düzenlenen törene Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin katıldı. Törende konuşan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 2014 yılında ilk adımı atılan bu projenin 2019 yılında devreye girmesinin planlandığını belirtti. TürkAkım projesinin sadece Türkiye değil Türkiye'nin komşularını da içeren bir bölge için de pek çok avantajı barındırdığına dikkat çeken Erdoğan, "Türkiye transit ülkeye ihtiyaç kalmadan doğal gaz ihtiyacını karşılayabilecektir. Teknik açıdan zorlu bir projeyi güvenlik ve sürdürülebilirlik standartlarıyla yeni bir çığta taşıdık" dedi. Törende konuşan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez ise, TürkAkım'dan 2019'da başlayacak gaz akışıyla, Türkiye'nin bu gazın ilk alıcısı olarak doğalgaz arz güvenliğinin sağlanmasında önemli bir adım daha atmış olacağını vurgulayan Dönmez, boru hattından geçecek gazın yaklaşık yarısının Türkiye'de kullanılacağını belirtti.

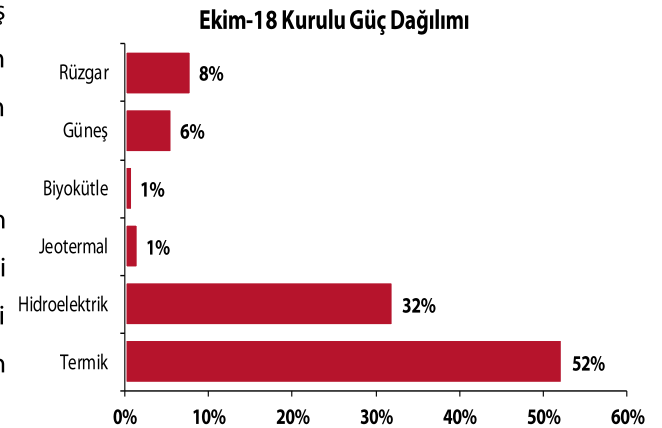
Kurulu Güç Analizi

2017 yılı sonunda 85.200 megavat (MW) ve Eylül ayı sonunda 87.948 MW seviyesine ulaşmış olan Türkiye toplam kurulu gücü, Ekim ayı sonunda 88.178 MW oldu. 2018 yılının ilk on ayı sonunda toplam 2.978 MW'lık bir artış gerçekleşirken bu artışların tamamı devreye giren kömür santralleri ve yenilenebilir santrallerden kaynaklandı. Bu dönemde toplam 1.503 MW kurulu güce sahip lisanslı ve lisanssız güneş santralleri devreye girerken 975 MW hidroelektrik santral devreye alındı. Doğal gaz santrallerinin toplam kurulu gücünde 612 MW'lık bir azalma olurken, kömür santrallerinde 331 MW'lık bir artış meydana geldi. Ekim ayında bir önceki aya göre Türkiye toplam kurulu gücündeki artış 230 MW olurken, termik santrallerin toplam kurulu gücü sadece 181 MW azaldı.

Ekim ayında devrede olan santrallerin %48'ini yenilenebilir enerjiden elektrik üreten santraller oluşturmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarından hidroelektrik santraller toplam kurulu gücün %32'sini temsil ederken 2017 yılı sonunda %11,7'lik toplam paya sahip olan rüzgâr ve güneş santralleri payını Ekim ayında %13,4'e yükseltti.

Kaynak: TEİAŞ Aylık Kurulu Güç Tabloları, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Kaynak: TEİAŞ, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Elektrik Üretimi Analizi

2018 yılı içerisinde Türkiye toplam elektrik üretimi yaklaşık 274 teravat-saat (TWh), 29 Kasım itibarıyla Kasım ayı toplam elektrik üretimi 23,29 TWh olarak gerçekleşti. Ekim ayının ilk 29 gününde gerçekleşen toplam elektrik üretimi ile karşılaştırıldığında Kasım ayı ilk 29 günü gerçekleşen elektrik üretimi bir önceki ay değerine göre %5,4 civarında arttı. Ekim ayına göre daha soğuk seyreden hava sıcaklıklarının ve ekonomik göstergelerin daha iyi olmasının bu artışta etkili olduğu düşünülmektedir.

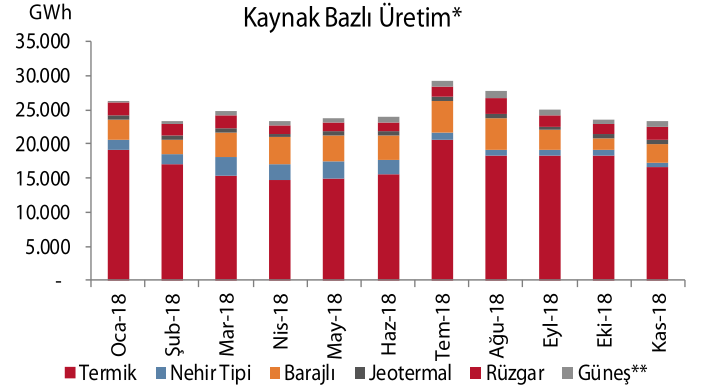
Ekim ayında üretilen elektriğin %77,6'sının arzını sağlayan termik santraller, Kasım ayı içerisinde toplam üretilen elektriğin %71,2'sini ürettiler. Yaklaşık 6,4 puanlık bu azalmanın nedeni olarak baraj tipi hidroelektrik santrallerin üretiminde gerçekleşen artış görülmektedir. Ekim ayının aynı döneminde %6,3'lük bir paya sahip olan rüzgâr enerjisi santralleri Kasım ayında toplam üretilen elektriğin %8,2'sini sağladılar.

Dikkat çeken bir diğer nokta ise Ekim ayında %7,3'lük bir paya sahip olan baraj tipi hidroelektrik santrallerin, Kasım ayında paylarını %11,5'e çıkarmalarıdır.

Kasım ayının ilk 29 gününde lisanslı santrallerin ortalama günlük üretim miktarı 778.253 megavat-saat (MWh) olarak gerçekleşti. Bu ortalama; Ekim ayı gerçekleşen üretim ortalaması ile karşılaştırıldığında %5,4'lük bir artış görülmektedir. Günlük ortalama üretimin bir önceki aya göre daha yüksek olmasının nedeni olarak havaların soğuması ve ekonomik göstergelere bağlı olan elektrik talebindeki artış düşünülmektedir.

Kasım ayının ilk 29 gününde ortalama günlük tüketim 775.529 MWh olarak gerçekleşti. Kasım ayı içerisinde en yüksek tüketim 844.072 MWh ile 29 Kasım Perşembe günü olurken en düşük elektrik tüketimi 646.652 MWh ile 4 Kasım Pazar günü kaydedildi.

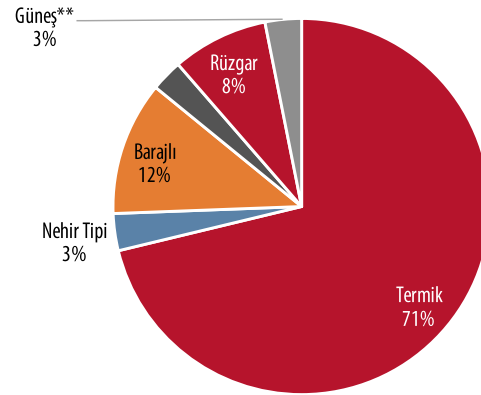
Lisanslı santrallerde en yüksek ve en düşük günlük toplam elektrik üretimi sırasıyla 29 Kasım Perşembe günü ve 4 Kasım Pazar günü gerçekleşti. 29 Kasım günü lisanslı santrallerde üretilen toplam elektrik 847.157 MWh iken 4 Kasım günü bu değer 643.354 MWh oldu.

Kaynak: TEİAŞ, YTBS Günlük Raporlar, TSKB Ekonomik Araştırmalar

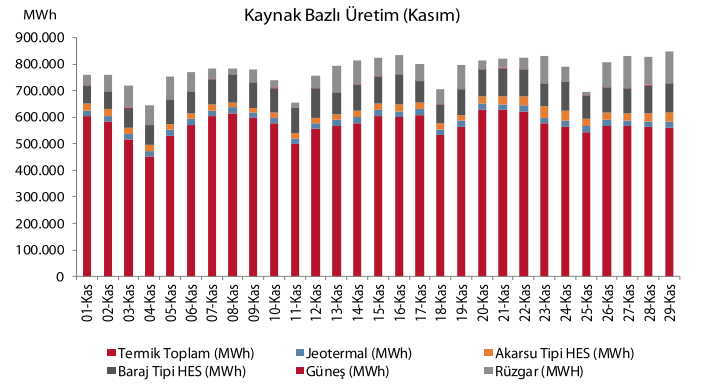
*Kasım ayı verileri 30 Kasım'a kadar olan dönemi kapsamaktadır.

**Kasım ayı lisanssız güneş santralleri üretim verileri EPIAŞ Şeffaflık Platformunda açıklanmadığından Kasım ayı lisanssız güneş enerjisi santralleri toplam üretimi Ekim ayı verisi ile aynı kabul edilmektedir.

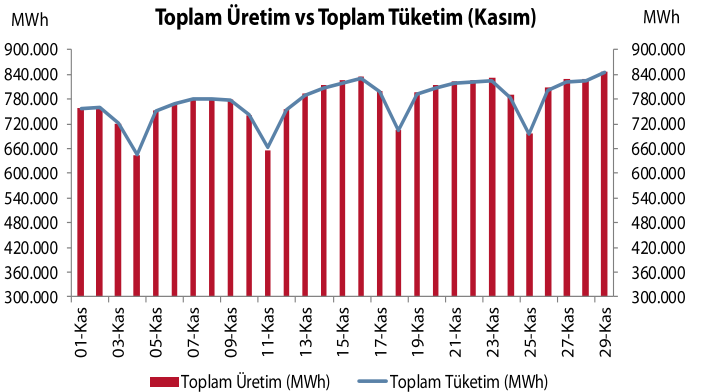

Kaynak: TEİAŞ, YTBS Günlük Raporlar, TSKB Ekonomik Araştırmalar

**Kasım ayı lisanssız güneş santralleri üretim verileri EPIAŞ Şeffaflık Platformunda açıklanmadığından Kasım ayı lisanssız güneş enerjisi santralleri toplam üretimi Ekim ayı verisi ile aynı kabul edilmektedir.

Kaynak: TEİAŞ, YTBS Günlük Raporlar, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Kaynak: TEİAŞ, YTBS Günlük Raporlar, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Elektrik Fiyat Analizi

1-29 Kasım döneminde ortalama piyasa takas fiyatı (PTF) ve sistem marjinal fiyatı (SMF) 240 TL/MWh ve 340 TL/MWh aralığında gerçekleşti. İlk 29 gün itibarıyla Kasım ayı PTF ortalaması 291,44 TL/MWh iken aynı dönemde SMF ortalaması 290,53 TL/MWh oldu. En düşük ortalama PTF değeri 271,10 TL/MWh ile 4 Kasım Pazar günü ve en düşük ortalama SMF değeri 242,63 TL/MWh ile 18 Kasım Pazar günü ortaya çıktı.

Ekim ayı ortalaması ile karşılaştırıldığında Kasım ayı ortalamasının %8,2 daha düşük olduğu görülmektedir. Bu azalmanın en büyük nedeni olarak termik santrallerden üretilen elektrik miktarındaki azalma düşünülmektedir.

Kasım ayı içerisinde günlük ortalama PTF analizi yapıldığında pik saatler ortalaması (08.00-20.00 aralığı) günlük ortalama değerden %4,3 oranında daha yüksek gerçekleşti ve 303,98 TL/MWh oldu. En yüksek pik saatler ortalaması olan 326,53 TL/MWh, 1 Kasım Perşembe günü karşımıza çıktı. En düşük pik saatler ortalaması olan 265,95 TL/MWh ise 4 Kasım Pazar günü kaydedildi.

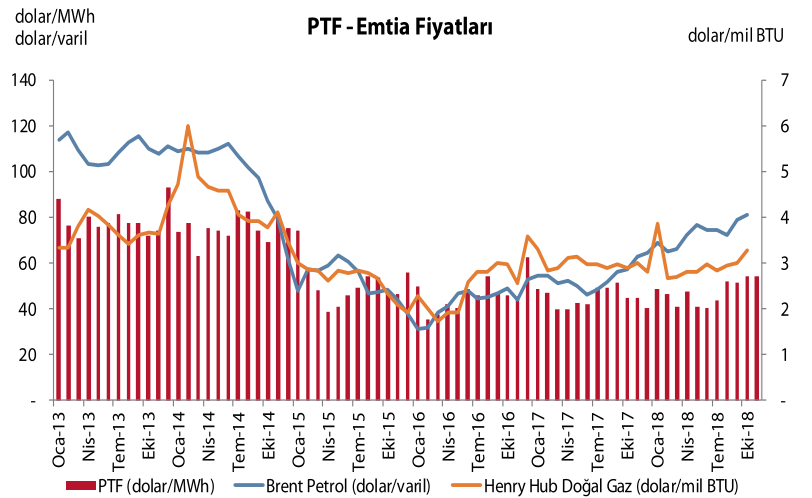
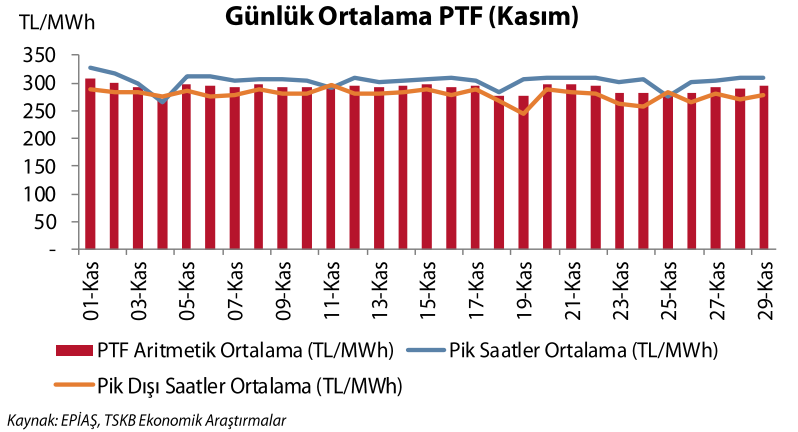
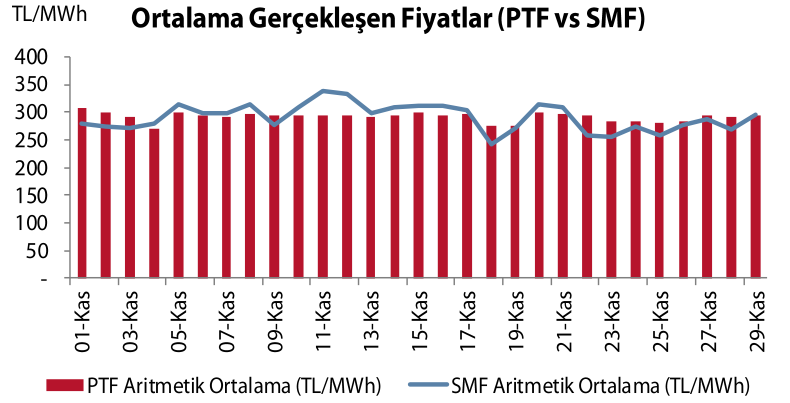
Aynı dönemde gerçekleşen pik dışı saatler ortalaması (20.00-08.00 aralığı) 278,90 TL/MWh'tir. En yüksek pik dışı saatler ortalaması 297,51 TL/MWh ile 11 Kasım Pazar günü gerçekleşirken en düşük pik dışı saatler ortalaması 245,34 TL/MWh ile 19 Kasım Pazartesi günü kaydedildi.

Yıllık ortalama PTF, 2017 yılında 45,02 dolar/MWh olarak gerçekleşirken 2018 yılının ilk on bir ayında* 47,28 dolar/MWh olarak kaydedildi.

2018 yılının ilk on ayı sonunda 46,59 dolar/MWh olan elektrik fiyat ortalaması, 1-29 Kasım döneminde 54,20 dolar/MWh olarak gerçekleşti.

Ekim ayı ile karşılaştırıldığında Kasım ayı içerisinde TL'nin değer kazanması nedeniyle dolar bazlı PTF fiyatlarının yükseldiği izlenmektedir.

Spot piyasada elektrik fiyatı yandaki grafikte de görüldüğü üzere küresel piyasalardaki Brent petrol ve Henry Hub doğal gaz fiyatları ile doğru orantılı bir şekilde ilerlemektedir.

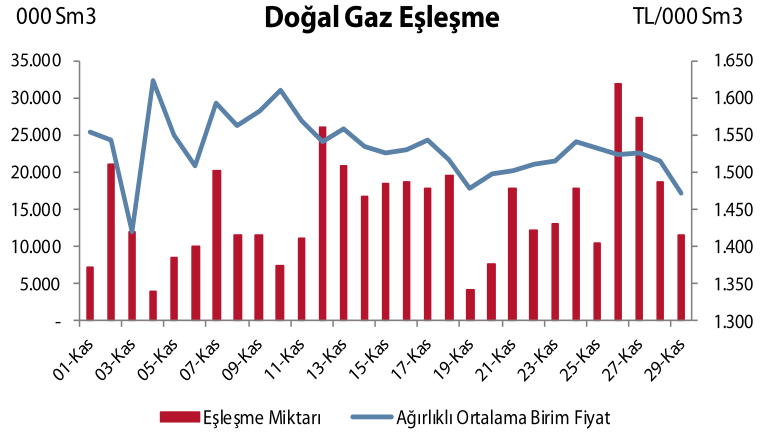

*Kasım ayı verileri 30 Kasım'a kadar olan dönemi kapsamaktadır.

Doğal Gaz Eşleşmeleri

1 Eylül'den itibaren EPIAŞ tarafından işletilen Organize Toptan Doğal Gaz Satış Piyasası doğal gaz eşleşme verilerine göre 1-29 Kasım döneminde günlük ortalama eşleşme miktarı 15.020.034 Sm³ olarak kaydedildi. 4 Kasım Pazar günü sadece 3.931.000 Sm³ eşleşme gerçekleşirken 26 Kasım Pazartesi günü 31.974.000 Sm³ eşleşme gerçekleşti.

Aynı dönemde eşleşme birim fiyatlarının ağırlıklı ortalaması 1.532,64 TL/000 Sm³ oldu.

Kaynak: EPIAŞ Doğal Gaz Platformu, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Sektör Haberleri

Yurt İçinden Haberler

- **Alman EWE AG, Bursa ve Kayseri gaz şirketlerini SOCAR'a satıyor.** Habertürk'ün haberine göre EWE AG çatısı altında bulunan EWE Turkey Holding, 2007 yılında girdiği Türkiye doğal gaz piyasasından çıkıyor. Grup yaklaşık 140 milyon dolara; Bursagaz, Kayserigaz, EWE Enerji, Enervis olmak üzere 4 iştirakini SOCAR'a satıyor. Bursagaz ve Kayserigaz'ın %80'i EWE'ye, %10'u Çalık Enerji'ye ve kalan %10'u ise belediyelere ait. (29 Kasım 2018)
- **Türkiye'nin doğal gaz ithalatı Eylül'de geçen yılın aynı ayına göre %10,9 azalarak 3 milyar 282 milyon metreküpe indi.** Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun '2018 Eylül Ayı Doğal Gaz Sektör Raporu'na göre, toplam ithalatın 2 milyar 961 milyon metreküpü boru hatlarıyla, 321 milyon metreküpü de sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) tesisleri aracılığıyla gerçekleştirildi. Bu yıl Eylül ayında en fazla doğal gaz 1 milyar 718 milyon metreküple Rusya'dan alındı. Bu ülkeyi 749 milyon metreküple Azerbaycan ve 494 milyon metreküple İran izledi. İthalatın kalanı Cezayir ve Nijerya'dan yapıldı. Doğal gaz stok miktarı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına kıyasla %2,8 artarak 3 milyar 231 milyon metreküp oldu. Eylül ayında doğal gaz tüketimi ise %3,14 azalışla 3 milyon 306 bin metreküpe düştü. (29 Kasım 2018)
- **Plastik poşet düzenlemesi TBMM'de kabul edildi.** Çevre Kanununda değişiklik yapan teklifin 1. bölümünde yer alan 9 madde kabul edildi. Buna göre, plastik alışveriş poşetleri en az 25 kuruştan satılacak. Poşetleri ücretsiz veren satış noktalarına, kapalı satış alanının her metrekaresi için 10 TL idari para cezası kesilecek. Kabul edilen maddelere göre, çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve giderilmesi için plastik poşet, plastik ambalaj kullanımının azaltılması, depozito uygulaması, kirliliğin önlenmesine yönelik teminat alınması gibi mekanizmalar kullanılacak. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla, belirleyeceği ambalajlar için depozito uygulamasını 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren zorunlu tutacak. Depozito kapsamındaki ambalajlı ürünlerin satış noktaları, depozito uygulaması toplama sistemine katılım sağlayacak. Kaynakların verimli yönetimi ve plastik poşetlerden kaynaklanan çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla plastik poşetler satış noktalarında kullanıcıya veya tüketiciye ücret karşılığı verilecek. Uygulanacak taban ücret 25 kuruştan az olmamak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından oluşturulacak komisyon aracılığıyla belirlenecek ve her yıl için güncellenecek. (28 Kasım 2018)

- **Mersin'e 5,3 milyar liralık yatırım.** Mersin'de yapılacak polipropilen tesisi proje bazlı devlet yardımı kapsamına alındı. Konuya ilişkin Cumhurbaşkanı Kararı, Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Karara göre, CFS Petrokimya Anonim Şirketi tarafından Mersin'de yapılacak polipropilen üretimine ilişkin yatırım, Yatırımlara Proje Bazlı Devlet Yardımı Verilmesine İlişkin Karar'a göre desteklenecek. Yatırımın süresi, başlangıç tarihi 8 Aralık 2017'den itibaren 6 yıl olarak öngörüldü. (28 Kasım 2018)
- **450.000 ton kapasiteli polipropilen üretim tesisi açılacak.** Rönesans Holding'in, Sonatrach ve Bayegan ortaklığında, Ceyhan Mega Petrokimya Endüstri Bölgesi'nde gerçekleştireceği yıllık 450.000 ton kapasiteli Polipropilen Üretim Tesisi projesinin gerçekleştirilmesi için imzaların atılması planlanıyor. (28 Kasım 2018)
- **İkinci sondaj gemisi Aralık ayında gelecek.** Türkiye Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez, Türkiye'nin petrol ve doğal gaz arayacak ikinci sondaj gemisinin aralık ayında geleceğini ve Karadeniz'de çalışmalara başlayacağını bildirdi. Dönmez, bakanlık olarak arz güvenliği üzerinde durduklarına işaret ederek, "Çünkü olmayan enerjinin bedeli bugün ödediğimizden çok daha fazla. Bir sanayi kuruluşunuz 1 saat elektrik dursa bütün tezgâhlarınız, üretiminiz durabilir, hatta kalite sorunları yaşayabilirsiniz. O açıdan biz gözümüz gibi bakıyoruz." diye konuştu. Türk Akımı ve TANAP projelerine dikkati çeken Dönmez, "Yaptığımız yatırımlarla günlük doğal gaz arz kapasitemiz 303 milyon metreküpe çıktı. Yani artık yüzde 20 yedeğimizde var. LNG terminallerini ilave ederek başardık." şeklinde konuştu. Fatih Dönmez, petrol ve doğal gaz arama çalışmalarında da ciddi bir hamle başlattıklarını belirterek, "Geçtiğimiz yıl Türkiye ilk defa kendi sondaj gemisini aldı. Geçtiğimiz haftalarda da Fatih sondaj gemimiz Antalya açıklarında sondaja başladı. Şimdi onun kardeşi geliyor. Aralık ayı içerisinde sularımıza girmiş olacak." diye konuştu. (27 Kasım 2018)
- **Türk Akımı, Yunanistan yerine Bulgaristan'dan geçecek.** Kommersant gazetesinin kendi kaynaklarına dayanarak manşetinden duyurduğu habere göre, 2. hat Bulgaristan-Sırbistan-Macaristan ve Slovakya üzerinden Doğu Avrupa'ya girecek. Bu ülkelerin tamamının, AB içinde Rusya ile "dostluk ve işbirliği yanlısı" kampa dâhil ülkeler olduğu yorumu yapılıyor. Slovakya'dan sonra boru hattının teorik olarak Avusturya'ya kadar ilerlemesi mümkün. Projenin Avrupa ayağının 2020'da başlaması planlanıyor. Rusya'nın böylece eski hatlarla Ukrayna üzerinden Avrupa'ya ve Türkiye'ye gaz sevkiyatını 2022'de tamamen durdurması öngörülüyor. (23 Kasım 2018)
- **Yusufeli Barajı ve Hidroelektrik Santrali'nin (HES) her yıl ekonomiye 1,15 milyar TL katkı sağlaması planlanıyor.** Artvin'in Yusufeli ilçesinde, Çoruh Nehri üzerinde yapımı süren, 275 metre gövde yüksekliği ile Türkiye'nin en yüksek, dünyanın ise Çin'deki 292 ve Gürcistan'daki 272 metre yüksekliğindeki barajlardan sonra çift eğrilikli ince kemer baraj tipi kategorisinde üçüncü en yüksek barajı olacak Yusufeli Barajı ve HES projesinde sona yaklaşıyor. Tamamı Türk mühendislerin görev aldığı baraj, gelecek yılın yarısından itibaren su tutmaya başlayacak, 2020 yılında ise elektrik üretimine geçmesi hedefleniyor. (21 Kasım 2018)
- **Kerkük'ten Ceyhan'a petrol sevkiyatı yeniden başladı.** Irak Kuzey Petrol şirketi, bir yıldan uzun bir süre önce durdurduğu Kerkük'ten Ceyhan'a petrol sevkiyatını yeniden başlattı. Irak Petrol Bakanlığı sözcüsü Asim Cihad, "Günde 50 -100 bin varil arasında Kerkük sevkiyatlarının yeniden başlaması, Irak'ın toplam ihracatını artırmayacak, çünkü kuzeydeki rafinerilerin bazılarında petrolü güney petrol sahalarından karşılayacağız" dedi. Cihad "Dengeli olacağız ve bu da kuzey rafinerilerinden bazılarında petrol tedarik eden Kerkük sevkiyatlarının güneyden karşılanması anlamına geliyor" dedi. (20 Kasım 2018)

- **Enerjide en önemli gündem `depolama`.** Ankara'da bu yıl 11. düzenlenen EİF uluslararası enerji kongresi ve fuarı sonuç bildirgesine göre son 10 yılda Asya ile Avrupa arasında önemli bir hub olan Türkiye'de enerjinin ilk üç sektörden biri haline gelmesinin bunun en önemli göstergesi olduğunun altı çizildi. Uluslararası işbirliğinin hem Türkiye hem dünya ölçeğinde geliştirilmesi için yapılacak çalışmaların yeni nesillerin temiz bir dünyada yaşanması için önemine işaret edilen bildirgede, bu kapsamda "energy storage (depolama)" konusunun tüm katılımcıların ortak gündemi olduğuna dikkat çekildi. (19 Kasım 2018)
- **Enerji sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin yurt dışı döviz borçları, yılın ilk 9 ayında %8,39 oranında azaldı.** TCMB Eylül 2018 Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcu İstatistiklerine göre, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörünün yılbaşında 13,04 milyar dolar seviyesindeki yurtdışı döviz borçları toplamı, Eylül 2018 sonu itibarıyla yaklaşık %7,29'luk gerilemeyle 12,09 milyar dolar seviyesine geriledi. Aynı dönemde, kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı sektörünün yurtdışı döviz cinsinden borçları ise 467 milyon dolar gerilemeyle, 3,39 milyar dolar seviyesine indi. (19 Kasım 2018)
- **Star Rafineri'de test üretimleri devam ediyor.** Türkiye ve Azerbaycan cumhurbaşkanlarının katılımıyla 19 Ekim'de büyük bir törenle açılan SOCAR Türkiye'nin iştiraki Star Rafineri Genel Müdürü Mesut İlter, "Rafineride üretime çok başarılı bir şekilde devam ediyoruz. Kısa bir süre içinde Petkim'e ilk naftayı vereceğiz. Ünitelerimizi kademeli olarak devreye alıyoruz; 2019 yılı itibarıyla da tam kapasiteye ulaşacağız" dedi. İlter ayrıca, Star Rafineri'nin tam kapasite faaliyet göstermeye başlamasıyla birlikte Türkiye'de petrol işleme kapasitesinin %35 artacağını belirtti. (16 Kasım 2018)
- **Türkiye'nin enerji derecelendirme notu BBB'ye yükseltildi.** Enerji güvenliği, enerji paylaşımı ve çevresel sürdürülebilirlik kriterleri bakımından 125 ülkenin incelendiği "WEC World Energy Trilemma Index 2018" raporuna göre geçen yıl Türkiye'nin enerji derecelendirme listesinde CBB olan notu, BBB seviyesine yükseldi. Geçen yıl enerji güvenliği alanında 82'nci sırada yer alan Türkiye, bu yıl bu alanda 15 sıra yükselerek 67'nci oldu. Rapora göre Danimarka, İsviçre ve İsveç ülkelerindeki iyi dengelenmiş enerji sistemleri sayesinde listenin en başında yer alıyor. (16 Kasım 2018)
- **Aksa Enerji Manisa'daki doğalgaz santralini kapatıyor.** Aksa Enerji Üretim AŞ, 115 MW kurulu gücündeki Manisa Doğal Gaz Kombine Çevrim Santrali'nin üretim lisansının iptal edilmesi için Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'na (EPDK) başvurdu. Şirketten yapılan açıklamada; santralin, serbest piyasa koşullarında Türkiye sınırları içerisinde rekabetçi bir fiyattan elektrik üretimi gerçekleştirme imkânının gittikçe azaldığı belirtildi. Aksa Enerji, 2 hafta kadar önce Antalya'daki Kombine Çevrim Doğal Gaz Santrali'nin kurulu gücünü 1.150 MW'tan 900 MW'a düşürmüştü; daha önce de verimliliği düşük doğal gaza ve fueloile dayalı elektrik santrallerini kapatarak yurt dışına taşımıştı. (15 Kasım 2018)
- **Kalyon Türkerler Rüzgâr Enerjisi Elektrik Üretim A.Ş., YEKA RES-1 ön lisans projesi için müracaatını tamamladı.** Söz konusu başvuru, 5 ayrı ön lisans için yapılırken, konsorsiyumun rüzgâr YEKA projesi kapsamında bin megavatlık kapasiteyi oluşturacağı alanlar da netleşti. Buna göre, konsorsiyum tarafından Kırklareli'nde 406, Edirne'de 294, Sivas-Kangal'da 160, Sivas-Gürün'de 90 ve Eskişehir'de 50 megavat olmak üzere toplam bin megavatlık rüzgâr enerjisi santrali kurulacak. EPDK kurul kararıyla ön lisansın kabulünün yapılmasının ardından, ihaleyi kazanan konsorsiyumda yer alan Siemens'in, 2019 Aralık ayına kadar İzmir'de türbin fabrikasını kurması gerekecek. Böylece, fabrikanın devreye girmesini takip eden 36 ay içinde bin megavatlık kapasite kurulmuş olacak. (14 Kasım 2018)

- **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez, Türkiye’de 2023 yılına kadar verimlilik için 10,9 milyar dolarlık yatırım yapılarak 30,2 milyar dolarlık tasarruf sağlanacağını söyledi.** Enerji Verimliliği Derneği (ENVER) 5. Olağanüstü Genel Kurulu’nda konuşan Dönmez, ekonomik büyüme ile beraber Türkiye’nin birincil enerji tüketiminin son 10 yıl içerisinde kümülatif olarak yarı yarıya artış gösterdiğini vurguladı. (13 Kasım 2018)
- **Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF), Adularya Enerji Üretimi Ticari ve İktisadi Bütünlüğü’nü 1,4 milyar TL muhammen bedel üzerinden satışa çıkardı.** İhale 30 Ocak 2019’da yapılacak. Resmi Gazete'nin 13 Kasım sayısında yayımlanan ilana göre, Adularya Enerji AŞ ile Tümsan İnşaat A.Ş.'nin sahibi olduğu ticari ve iktisadi bütünlük bünyesinde Yunus Emre Termik Santrali (145 MW), 31 adet arsa ve maden sahası bulunuyor. İhale konusu Adularya İktisadi ve Ticari Bütünlüğü; Eskişehir ve Kütahya'nın Gediz ilçesi sınırların içinde bulunan ticari ve iktisadi bütünlük mülkleri ile Adularya Enerji için 2055 yılına kadar tesis edilmiş üst kullanım hakkı izni ve maden ruhsatlarından oluşuyor. (13 Kasım 2018)
- **Elektrik Piyasası Kapasite Mekanizması Yönetmeliğinde değişiklik yapıldı.** Bu değişikliğe göre, bir sonraki yıl kapasite mekanizmasından yararlanmak isteyen ve geçici kabulü bir sonraki yıl yapılacak olan santrallerin 15 Ekim’e kadar aday başvuru formu ile EPDK’ya başvurması gerektiği ifade edildi. Ayrıca, hidroelektrik santraller kapsam dışı olmaktan çıkarıldı. Yeni düzenleme ile birlikte ithal kömür santrallerinde kapasite ödemeleri hesaplanırken, santral üretiminin yerli kaynak kullanılarak yapılan kısmı için yerli kömür santralleri için belirlenmiş sabit ve değişken maliyet bileşeni kullanılır. Değişiklik ile kapasite ödemelerinin 30 gün içerisinde hesaplanması ve 45 gün içerisinde yapılması kararlaştırıldı. (11 Kasım 2018)
- **Artvin il merkezine doğal gaz verildi.** Akmercan Artvin Doğalgaz Dağıtım A.Ş., Artvin il merkezine doğal gazı verdi. GAZBİR Başkanı Yaşar Arslan, yıl sonuna kadar gaz ulaştırılmamış il merkezi kalmayacağını söyledi. Doğal gaz ulaştırılmamış il merkezleri olarak geriye sadece Şırnak ve Hakkari kaldı. (11 Kasım 2018)
- **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez petrol ve kura bağı artan elektrik fiyatları döngüsünü kırmanın tek yolunun yerli kaynaklarımız olduğunu kaydetti.** Bakan Dönmez, 11. EIF Uluslararası Enerji Kongresi ve Fuarı’nın açılışında yaptığı değerlendirmede, “Bizim yerli kömür dâhil yerli kaynak ısrarımızın altında yatan sebep ise elektrik faturası ile küresel petrol ve kur hareketleri arasındaki bağı koparmaya çalışmaktır. Bugün küresel petrol fiyatları arttığı zaman 2 hafta içinde akaryakıt pompalarına, 3 ay ile 8 ay içerisinde doğal gaz fiyatlarına ve kademeli olarak da 8-9.ay gibi elektrik fiyatlarına sirayet ediyor. Bu döngüyü kırmamızın tek yolu yerli kaynaklarımız” dedi. Türkiye’nin yenilenebilir kaynak kullanımını hızla arttığına ve elektrikte yerli kaynakların kullanımında 4 sene öncesine göre %40’a varan bir artış sağlandığına dikkat çeken Dönmez, bu başarıların bu kadar kısa bir zamanda elde edebilmemizde en önemli 3 kaynağın güneş, rüzgâr ve yerli kömür olduğunu kaydetti. (9 Kasım 2018)
- **Türkiye 2018’de %30,5 ile enerji fiyatları en çok yükselen ülke oldu.** Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) yayınladığı enflasyon raporuna göre, bu yıl Eylül ayında geçen yılın aynı ayıyla karşılaştırıldığında, Türkiye’de enerji sektöründeki fiyat artışı %30,5’e yükseldi. Geçen yıldan bu yana %27,7 fiyat artışı kaydedilen gıda sektöründe de Türkiye ilk sıradaki yerini kaptırmadı. OECD ülkelerindeki enerji fiyatlarındaki artış incelendiğinde %24,7 ile Norveç’in Türkiye’nin ardından ikinci sırada geldiği görülüyor. Meksika ise enerjide %19,1 artışla üçüncü sırada yer aldı. Enerji fiyatları, OECD genelinde söz konusu dönemde ortalama %8,2 artarken, G7 ülkelerinde %9 yükseliş gösterdi. Avrupa’da Euro bölgesindeyse bu oran %9,5 oldu. (8 Kasım 2018)

- **EPDK Başkanı Mustafa Yılmaz, Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizmasında (YEKDEM) 2020 yılı sonrası için Türk Lirası bazında teşvik yöntemi uygulamasının gündemde olduğunu söyledi.** Türkiye Rüzgâr Enerjisi Birliği tarafından düzenlenen "TÜREK 2018" Kongresi'nin açılışında konuşan EPDK Başkanı Mustafa Yılmaz, 2021 ve sonrasında özellikle yerli ürün kullanımının artarak devamı için Türk Lirası bazında teşvik yöntemi uygulamasının gündemde olduğunu açıkladı. Yılmaz ayrıca, "Bin MW Rüzgâr Enerjisi Santrali (RES) YEKA için önümüzdeki hafta içinde önlisans başvurusunun tamamlanmasını bekliyoruz. Mevcut önlisanslı veya lisanslı proje stokunun da en kısa zamanda işletmeye geçmesi için gayret gösteriyoruz." dedi. (7 Kasım 2018)
- **Özelleştirme İdaresi Başkanlığı dört hidroelektrik santralini özelleştirdi.** Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB), Gönen Hidroelektrik Santrali ve Tohma Hidroelektrik Santrali ile Elektrik Üretim A.ř.'ye (EÜAş) ait Sütçüler Hidroelektrik Santrali ve Dinar-2 Hidroelektrik Santrali'nin işletme haklarının devri ile ilgili ihaleleri tamamlamıştı. Cumhurbaşkanlığı, yayınladığı kararla 4 santralin işletme haklarının devri işlemlerini onayladı. Gönen Hidroelektrik Santrali'nin işletme hakkı 65.160.000 TL bedelle en yüksek teklifi veren Altek Alarko Elektrik Santralleri Tesis İşletme ve Ticaret A.ř.'nin, Tohma Hidroelektrik Santrali'nin işletme hakkı ise 57.500.000 TL bedelle en yüksek teklifi veren ERG Altyapı İnşaat Turizm Ticaret Sanayi Ltd. şti.'nin oldu. EÜAş'a ait iki santralden Sütçüler Hidroelektrik Santrali'nin işletme hakkı, 8.620.000 TL bedelle en yüksek teklifi veren GNE Elektrik Üretim A.ř.'nin; Dinar-2 Hidroelektrik Santrali'nin işletme hakkı ise 8.001.000 TL bedelle en yüksek teklifi veren Özce Madencilik ve Ticaret Ltd. şti.'nin oldu. (7 Kasım 2018)
- **Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, rüzgâra dayalı YEKA tahsisine yönelik 4 yarışma açtı.** Balıkesir'de 250 MW, Çanakkale'de 250 MW, Aydın'da 250 MW ve Muğla'da 250 MW gücünde olacak şekilde RES kurulması amacıyla ilgili bağlantı kapasitelerinin ve ilan edilecek yenilenebilir enerji kaynak alanlarının (YEKA) tahsis edilmesine yönelik her bir bağlantı bölgesinde birer yarışma olmak üzere toplamda 4 adet yarışma yapılacak. Başvurular, 07.03.2019 tarihi saat 12.00'a kadar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü'ne teslim edilecek. Her bir yarışma için yarışma başlangıç tavan fiyatı kilovat-saat başına 5,50 ABD Doları olacak. (7 Kasım 2018)
- **Altek Alarko, Kırklareli ilinde kurulu Doğal Gaz Kombine Çevrim Santrali'nde en az bir yıl süreyle elektrik üretimini durdurdu.** şirket yaptığı duyuruda, tesisin üretim faaliyetini durdurmasının şirketin genel faaliyet sonuçları üzerinde, önemli bir etkisi olmayacağını bildirdi. (6 Kasım 2018)

Yurt Dışından Haberler

- **Suudi Arabistan'ın petrol üretimi tüm zamanların en yüksek seviyesine çıktı.** ABD Başkanı Donald Trump'ın gelecek hafta yapılacak OPEC toplantısında üretim kesintisinden kaçınması için Suudi Arabistan üzerindeki baskı artırmasıyla, bu ülkenin petrol üretimini Kasım ayında tüm zamanların en yüksek seviyesine çıkardığı bildirildi. Suudi Arabistan, petrol fiyatlarının düşmesine yardımcı olmak, Washington'un İran'a yaptırım uygulamasından sonra görülecek arz sıkıntısını gidermek ve fiyatları düşürmek amacıyla, ABD ve Hindistan da dâhil olmak üzere tüketicilerin yaptığı çağrılara yanıt olarak Haziran ayında üretimini hızla artırmayı kabul etmişti. (28 Kasım 2018)

- **JP Morgan gelecek sene için ortalama Brent petrol varil fiyat tahminini 83,50 dolardan 73 dolara düşürdü.** JP Morgan Asya Pasifik Petrol Birimi Müdürü Scott Darling Kuzey Amerika'nın yılın 2. yarısında petrol üretimini arttıracığını, bu nedenle tahminleri revize ettiklerini bildirdi. Kurum, petrolün 2020'de ise 64 dolar seviyelerinde olmasını bekliyor. (26 Kasım 2018)
- **10. Küresel Isınma Kurultayı Ekonomi Gazetecileri Derneği (EGD) tarafından gerçekleştirildi.** Kurultayın açılışında konuşan İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Üyesi ve Çevre İhtisas Kurulları Başkanı Mustafa Tacir, BM tarafından son açıklanan raporun "iklim değişikliği konusunda bilim adamları ile politika yapıcılar arasındaki uçurumun gittikçe arttığını" gösterdiğini belirtti. En iyi ihtimalle dahi Paris'te verilen sözlerin 1,5 derecelik kritik seviyenin sağlayamayacağına değinen Tacir, hemen harekete geçilmemesinin daha fazla kuraklık, daha fazla sel, daha fazla iklim göçü ve daha fazla kıtlık demek olduğunu ifade etti. (23 Kasım 2018)
- **Yunanistan Başbakanı Alexis Çıpras, TürkAkım Doğal Gaz Boru Hattı projesinin bir kolunun Yunanistan üzerinden Avrupa'ya geçmesi konusunu Avrupa Birliği'nin (AB) gündemine taşıdıklarını söyledi.** Çıpras, AB'nin enerji stratejisinde önemli bir yeri olan Trans Atlantik Doğal Gaz Boru Hattı projesinin (TAP) tamamlanmasının yaklaştığını belirterek, TAP'ın hem Bulgaristan ve Yunanistan arasında inşa edilecek boru hattına hem de Makedonya ile projelendirilen boru hatlarına bağlanmasının planlandığını kaydetti. Çıpras, Doğu Akdeniz doğal gazını Yunanistan üzerinden Avrupa'ya taşıması planlanan EastMed boru hattının kollarının Balkanlara uzatılması konusunda çalıştıklarını da işaret ederek, "TürkAkım boru hattının Yunanistan üzerinden geçmesinin önemini de Brüksel'in gündemine getiriyoruz." diye konuştu. (19 Kasım 2018)
- **Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) 2019 yılında küresel petrol piyasasının talebin yavaşlamasına bağlı olarak arz fazlasını öngördü.** IEA yayınladığı aylık raporunda, 2018 ve 2019 için küresel petrol talebi büyüme tahminlerini bir önceki aya göre değiştirmeyerek 1,3 ve 1,4 milyon varil/gün olarak korudu. IEA, OPEC dışı üreticiler için üretim artışı tahminlerini yukarı yönlü revize etti. 2,4 ve 1,9 milyon varil/güne çıkardı. ABD'nin petrol arzının bu yıl 2,1 milyon varil/gün artacağını tahmin eden IEA, 2019 yılında da üretimin 1,3 milyon varil/gün yükselmesini beklediğini ifade etti. Raporunda İran'ın petrol ihracatının Ekim'de Mayıs ayına göre 900 bin varil/gün azalarak 1,8 milyon varil/güne düştüğüne de işaret eden IEA, İran'ın ihracatının daha ne kadar düşeceğini belirsiz olduğunu vurguladı. (16 Kasım 2018)
- **OPEC, Rusya'nın Sovyetler Birliği sonrası dönemin petrol üretim rekorunu kırdığını açıkladı.** OPEC, tarafından hazırlanan raporda Rusya'nın Ekim ayında günlük ortalama 11,6 milyon varil petrol ürettiği açıklandı. Aylık rapora göre Rusya, Ekim ayında günlük petrol üretimini 50 bin varil artırdı ve böylece Sovyetler Birliği sonrası döneme ait rekoru kırdı. (15 Kasım 2018)
- **Almanya, elektrikli araçlar için kullanılacak batarya hücrelerinin üretimi için yapılacak yatırımları destekleme amacıyla 1 milyar euro ayırdığı bilgisini paylaştı.** Salı günü yaptığı açıklamada Almanya Ekonomi Bakanı Peter Altmaier, batarya hücresi üretiminin desteklenmesi için bütçeden 1 milyar euro ayırdıklarını ve bu üretimi Avrupa'da yapmakla ilgilenen birçok konsorsiyum bulunduğunu vurguladı. 2030 yılına kadar dünyadaki toplam batarya üretiminin %30'una sahip olmayı hedefleyen Alman hükümeti, üretimin başlangıç tarihi olarak 2021 yılını işaret etti. (15 Kasım 2018)

- **Küresel enerji talebi 2040'a kadar %26,7 artacak. Uluslararası Enerji Ajansı'nın 2018 yılı Dünya Enerji Görünümü raporuna göre, küresel enerji talebi 2040'a kadar 17 milyar 715 milyon ton petrol eşdeğerine ulaşacak.** Avrupa'nın enerji talebi 2040'a kadar 256 milyon ton petrol eşdeğeri azalacak. Raporda doğal gazın hava kirliliği hassasiyetleri ve kısıtlamaları ile LNG kullanımının artmasının tetiklemeyle 2030'da kömürü geçerek petrolden sonra ikinci büyük enerji kaynağını olmasını beklediklerini vurgulandı. Ayrıca elektrik üretiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payının bugünkü % 25'den, 2040'ta % 40'a yükseleceği belirtildi. (14 Kasım 2018)
- **ABD'den Irak'a İran elektriği ve gazı için özel izin. ABD, elektrik ve doğal gaz sıkıntısı yaşayan Irak'ın komşusu İran'dan ithalata devam edebilmesi için Irak'a özel bir izin vererek geçici muafiyet tanıdı.** ABD Dışışleri Bakanlığı'nın İran özel temsilcisi Brian Hook, Washington'da gazetecilere yaptığı açıklamada, "Irak'a İran'dan satın aldığı elektriğin ödemelerini yapmaya devam edebilmesi için muafiyet tanıdık. Bunun, Irak'a güneyindeki elektrik kesintilerini azaltmada yardımcı olacağını düşünüyoruz" dedi. Iraklı bir yetkili de "İran'dan doğal gaz ve petrol alımını kademeli olarak nasıl azaltabileceğimize dair bir plan hazırlamamız için ABD bize 45 günlük süre verdi" açıklaması yapmıştı. (11 Kasım 2018)
- **İran, ambargo sonrası petrolü borsadan satıyor.** İran Petrol Bakanlığı, daha önce 79 dolar 15 sentten Tahran Enerji Borsası'nda satışa sunduğu petrolün varilini 64 dolar 97 sente düşürdü. Dünya gazetesinin haberine göre borsadaki petrolün 245, 245 ve 210'ar bin varil olmak üzere 3 ayrı sipariş halinde 3 kişi tarafından satıl alındığı bildirildi. Alım için yapılacak başvurulardan önce toplam tutarın %10'unun peşin olarak yatırılması şartı getirilen uygulamada satışın şekli ise %20 peşin olarak ülkenin yerel para birimi riyal, %80 ise kredi olarak döviz kuru üzerinden olacak. (11 Kasım 2018)

Ekonomik Araştırmalar
arastirma@tskb.com.tr

MECLİSİ MEBUSAN CAD. NO 81
FINDIKLI İSTANBUL 34427, TÜRKİYE
T: +90 (212) 334 50 50 F: +90 (212) 334 52 34

TSKB Ekonomik Araştırmalar ürünlerine ulaşmak için aşağıdaki karekodu kullanabilirsiniz:

2018 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'nin yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, kişisel kullanıma yönelik olarak ve bilgi için hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.

Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak, yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değişimin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etki olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp, raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiç bir sorumluluk kabul etmez.

